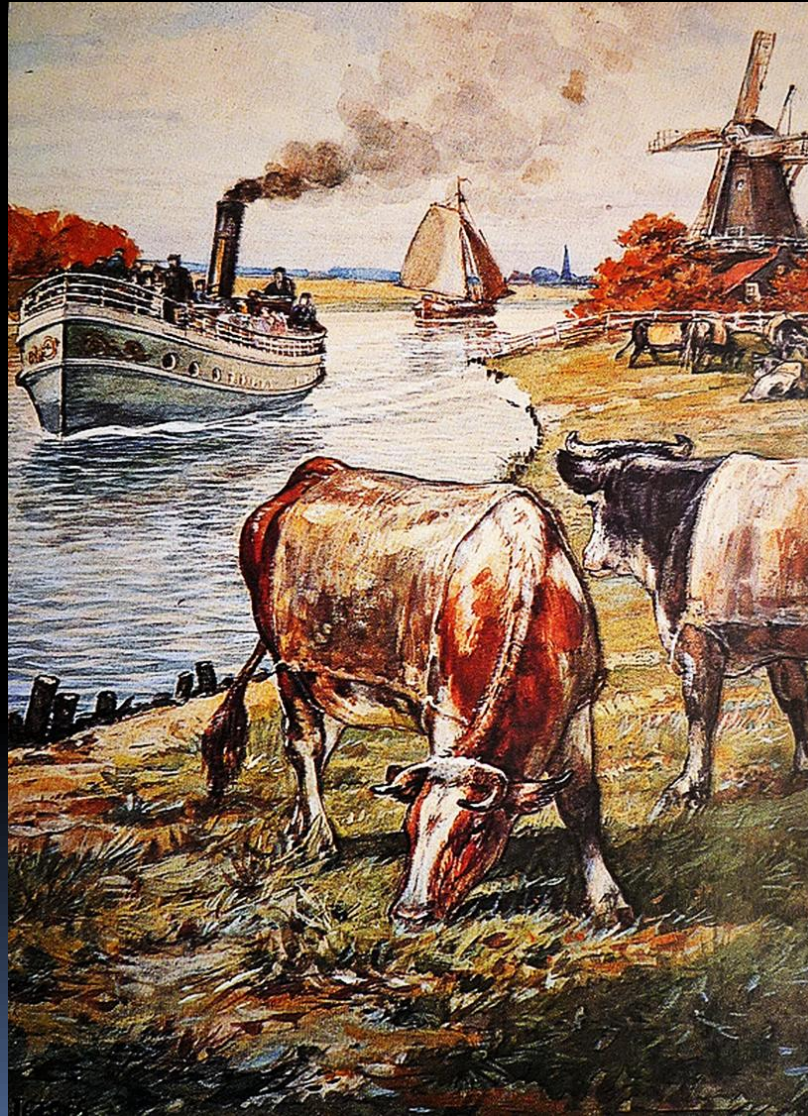


Verkeersader Dwarsdiep



Gebiedsoriëntatie





Drents Plateau

Boorne

Vredewold

Scheiding/Skieding

Langewold

Marum

Oude Diep

Dwarsdiep Riet

Oude Riet

Ravijn van Boerakker

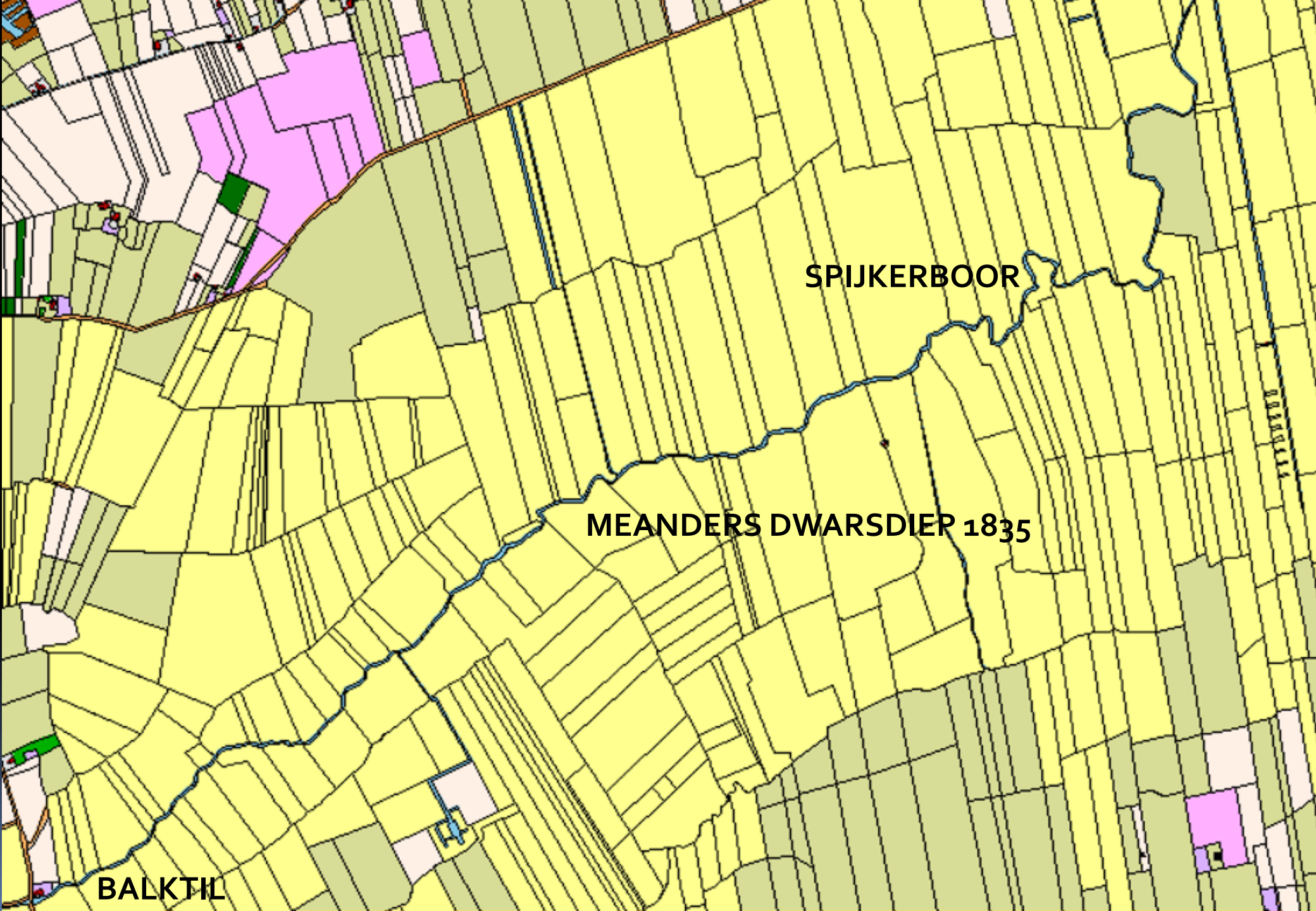
Matsloot

Leekster Meer

Oude Riet

Noord

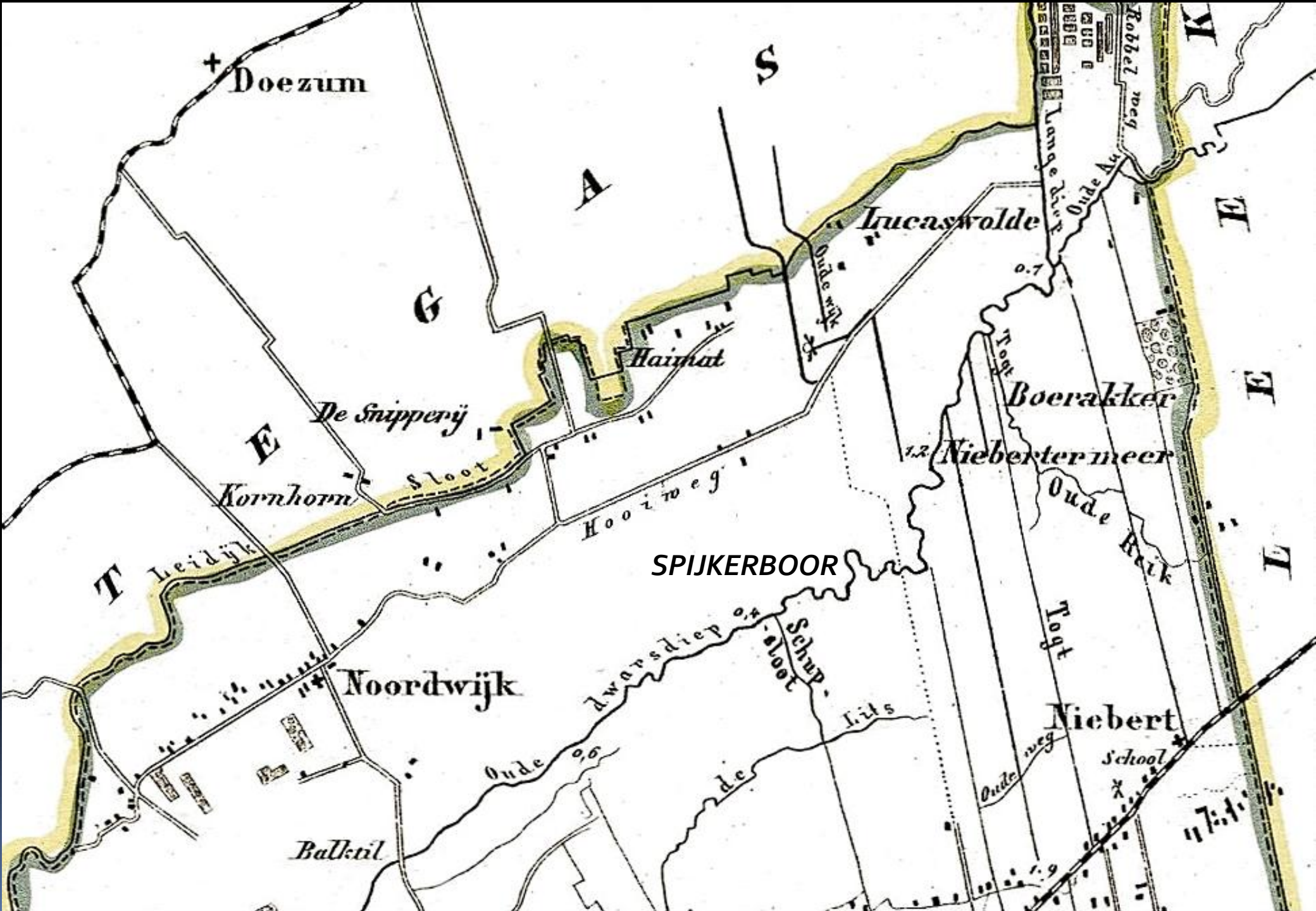
Het latere Inbraakgebied Kustvlakte
Hunze / Middag – Humsterland



SPIJKERBOOR

MEANDERS DWARSDIEP 1835

BALKTIL



KAARTJE
van het KOLONELS- of CASPAR DE ROBLES-DIEP.

Kollum
Augsbuurt
Buitenpost
Twijzel
Kooten
Bunvekklooster
Stroobos
Schaakdedam
Visvliet
Nisvlisterzijl
Oude voorn: Midwolderzijl
Niezijl
Bril
Zuidhorn
Ennumatil
Groningen
Hoendiep voor 1838

KOLLUMERLAND
PROVINCIE NOORDHORNER TOLHEK
GROENINGEN
DWARSDIEP-MATSLOOT
PROVINCIE DRENTHE

Trekvaart van Dokkum naar Stroobos (omstr. 1650)
Kanaal van Kollum naar de Bergumer-meer omstr. 1508
Trekvaart van Stroobos naar Groningen aangelegd omstr. 1650
Kanaal van de Bergumer-meer naar de stad Groningen door Caspar de Robles tot stand gebracht deels door verbetering, deels door vereeniging van reeds bestaande vaarwaters, omstr. 1575.
afgraving voor 1616

Provinciale grenzen
Gemeente grenzen
Kanaal van Kollum naar de Bergumer-meer omstr. 1508 gegraven, waarvan het gedeelte, loopende van dat meer naar Gerkesklooster reeds vóór dat jaar vrij zeker als „t Olde diep“ bekend was.
Kanaal van de Bergumer-meer naar de stad Groningen door Caspar de Robles tot stand gebracht deels door verbetering, deels door vereeniging van reeds bestaande vaarwaters, omstr. 1575.

.....Gemeente grenzen

----- kanaal van Kollum naar de Bergumer-meer omstr.
1508 gegraven, waarvan het gedeelte, loopende van
dat meer naar Gerkesklooster reeds vóór dat jaar
vrij zeker als „t Olde dyep" bekend was.

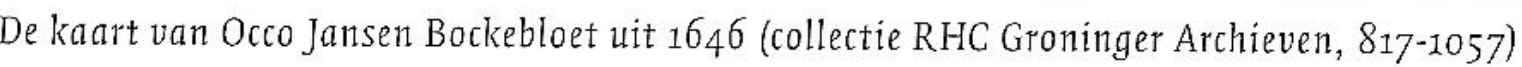
Kanaal van de Bergumer-meer naar de stad
Groningen door Caspar de Robles tot stand gebrach-
deels door verbetering, deels door vereeniging van
reeds bestaande vaarwaters, omstr. 1575.

PROVINCIE NOORDHORN
TOLHEK

G R O N I N G E N Erumatil

PROVINCIE

DRENTHE 7







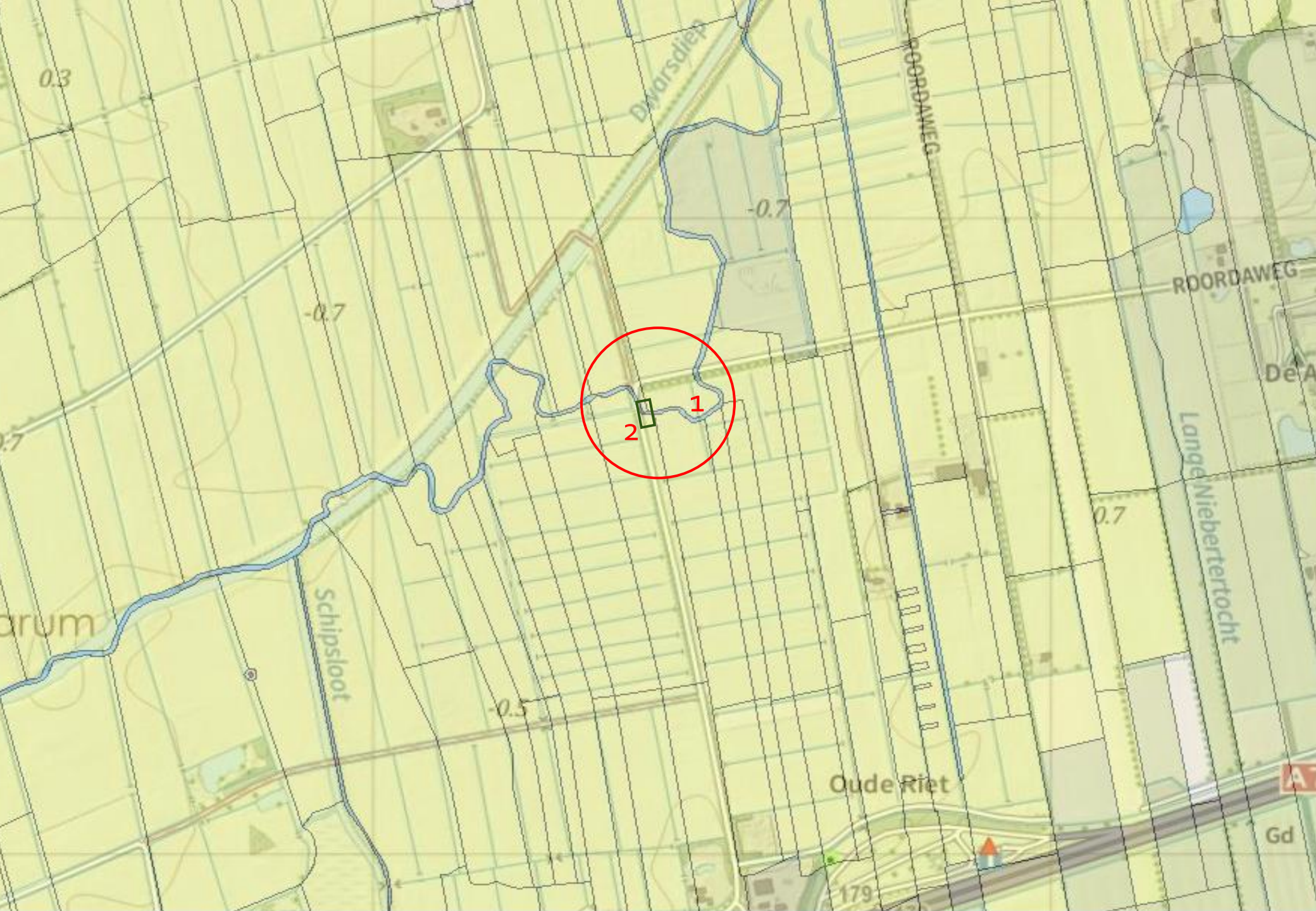
Uit Ommelander courant

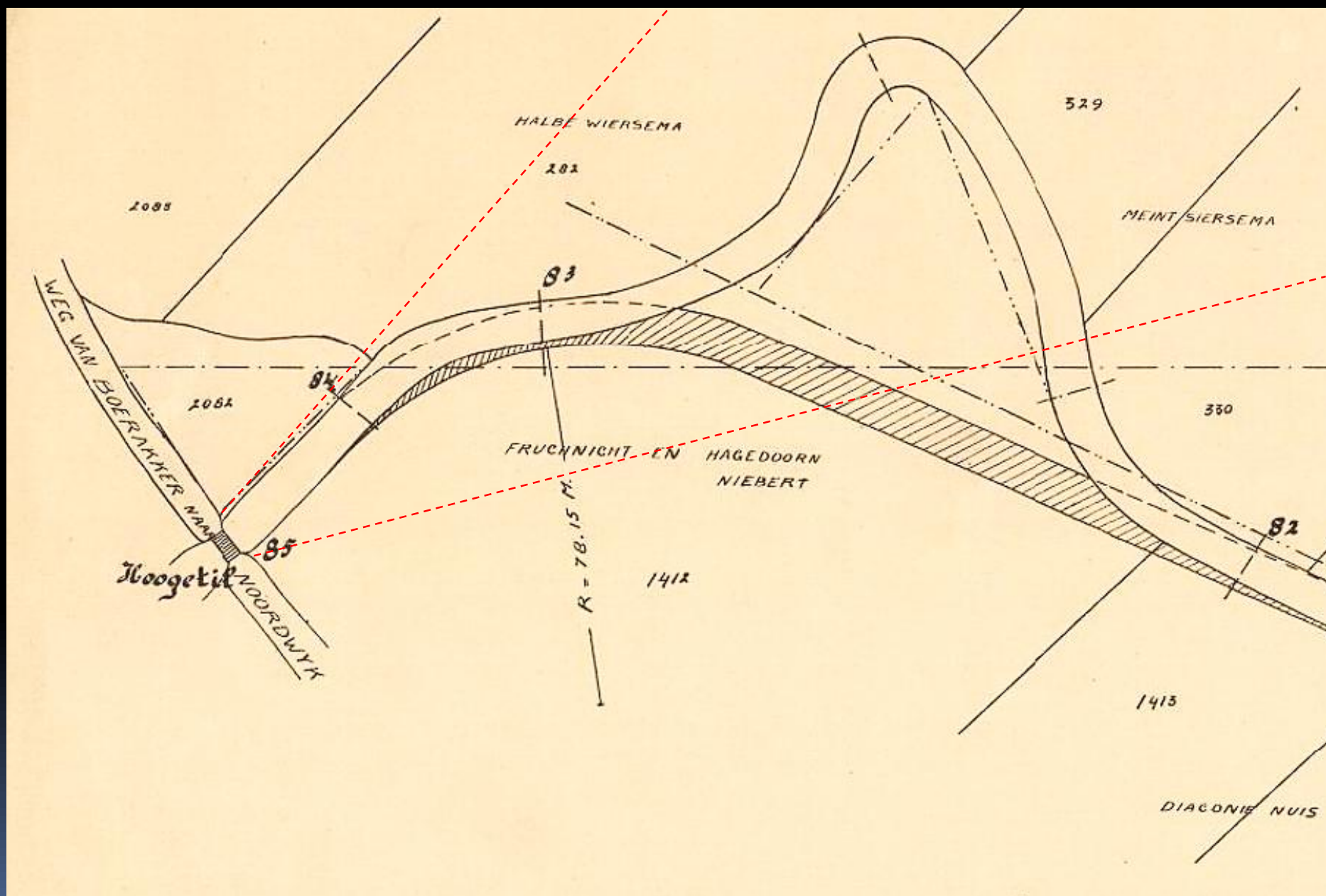
17-04-1801

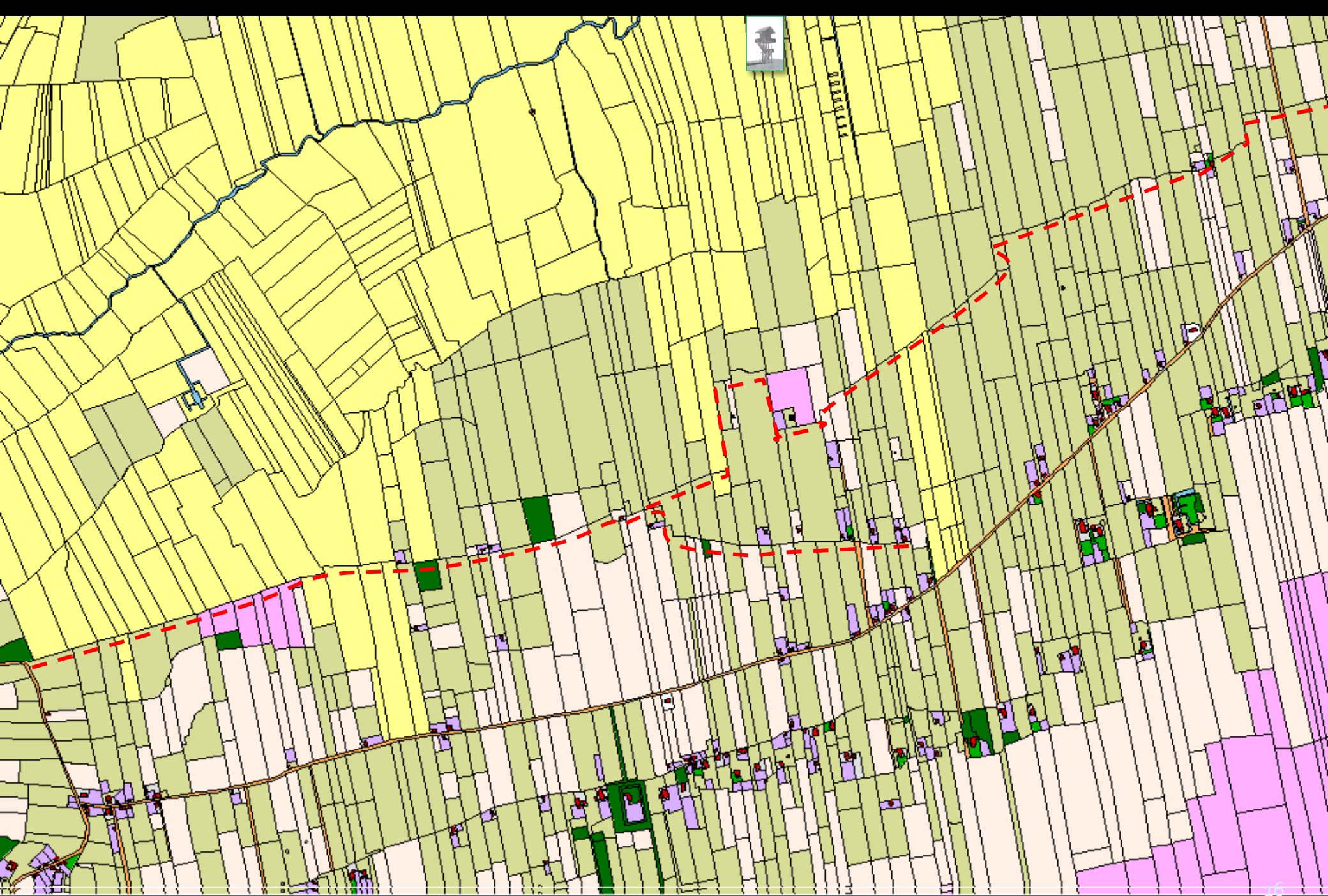
De VOLMAGTEN der Ingelanden onder Oostwold en Lettelbert, gedenken op Woensdag den 22 April **1801** 's morgens precies om 9 uur, aan het Trekdiep bij de zogenaamde Groeve tusschen de Hooge en Enumatil, publiek uit te besteeden: Het Graven en Opfchonen van gemelde Groeve, strekkende van 't Trekdiep tot aan de Gave, in Porceelen, op Condiitiën als dan te horen. ZEGGET VOORT.

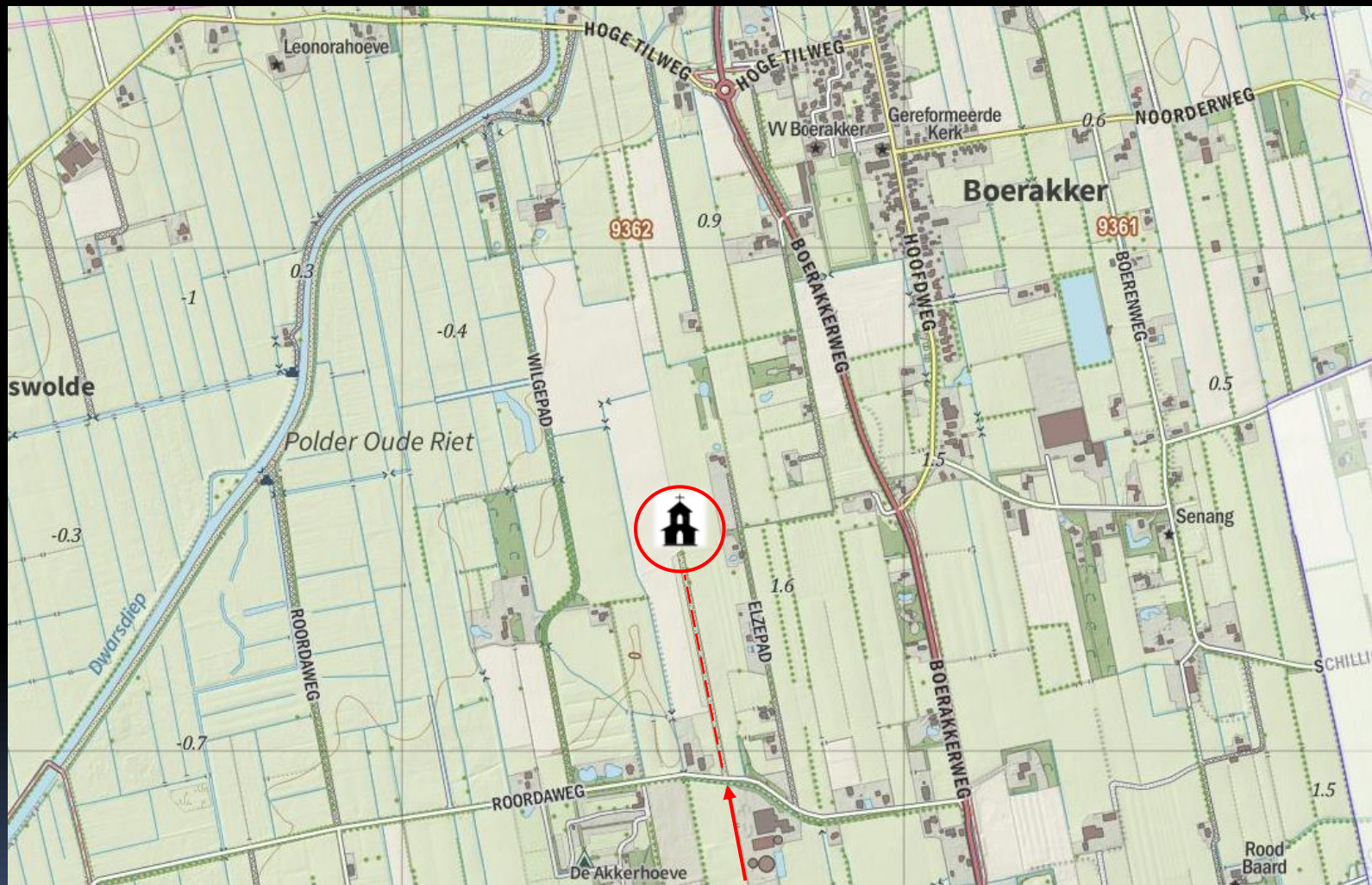












Samenvatting Landschapselementen

Dwarsdiepgebied:



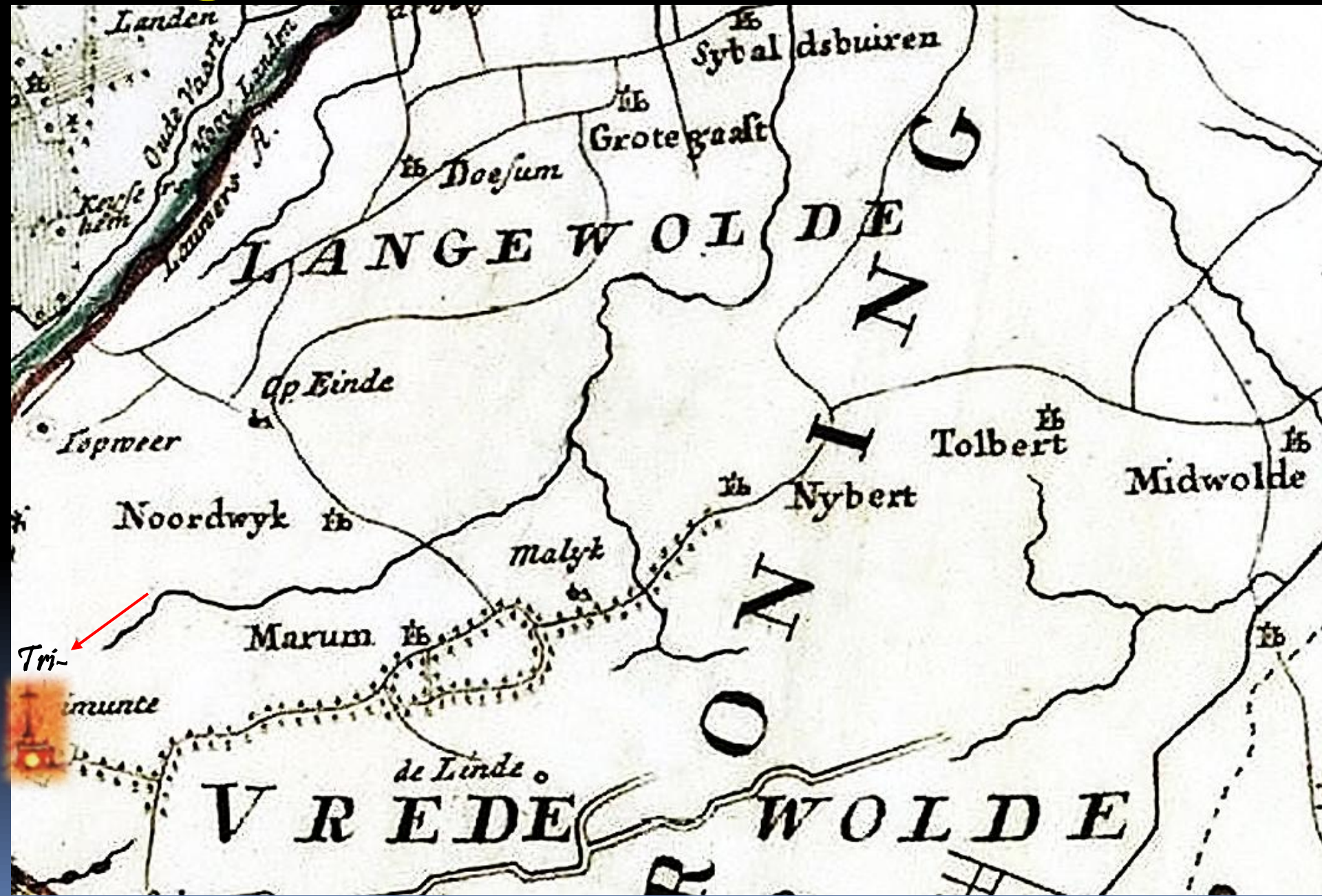
1. **Balktil** & de historische Loskade
2. Aanbevolen **Meanders** in het Dwarsdiep
3. Het **Spijkerboor** (een rondgebogen meander) met Pont
4. De naam **Oude AE** (vóór splitsing Wolddiep/Matsloot
5. **Voetbrug** over begin **Wolddiep**
6. Streek '**Het Nieberter Meer**' (omgeving Wilgenpad)
7. **De Albert Eysses Zet** (voetbrug Dwarsdiep/Roordaweg)
8. **Watermolen van Van Teyens** (Coendersborch) met bijbehorende Molentocht bij Schipsloot
9. **Pont/Draai** t.o. huisnummer 39 Lucaswolde
10. **Vm. Kerkplaatsen Lucaswolde (Leidijk/Hooiweg) en Niebert (Hoge Diekje)**
11. **Kloosterplaats "Susteren van Reide"** a/d Polderweg te Lucaswolde
12. **De Schipsloot met Loskade en Kerkweg**
13. De Hooiweg (Nrd.) & Turfweg/Oude Weg (Zd.), als **Relicten van de Oude Wegen** (rivierontginning)
14. **De Tolberter Oude Rijt** (tegenhanger van het Ravijn van Boerakker)



Bevaarbaarheid



Vroege periode 1231 - 1590

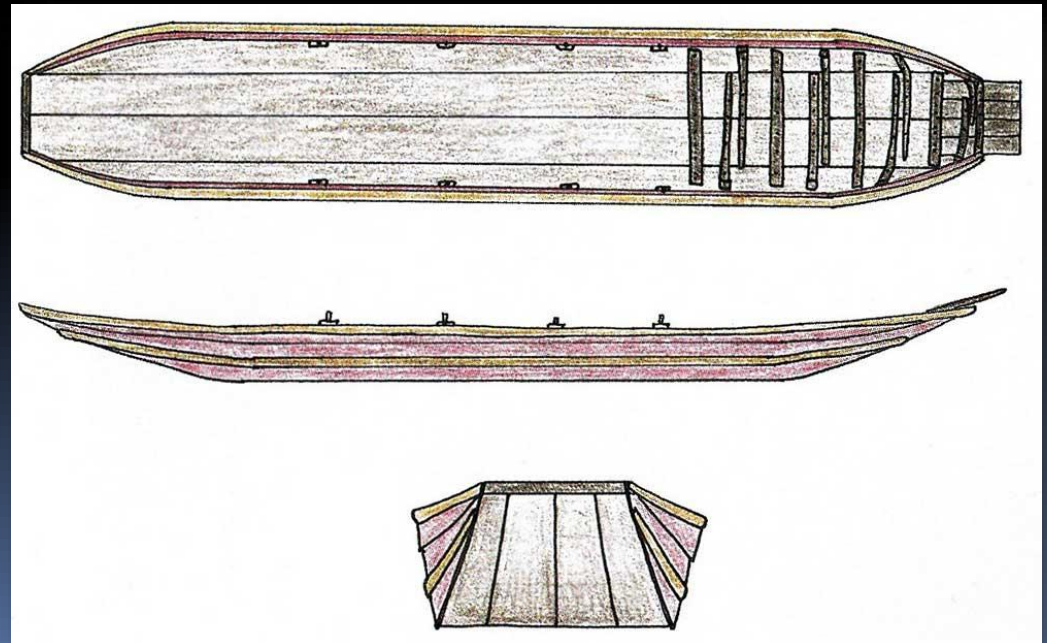


De middeleeuwse Aak

De middeleeuwse Aak was een groot, meestal stevenloos binnenvaartschip met een platte bodem, vaak gebruikt voor vrachtvervoer op binnenwateren.

De benaming werd ook gebruikt voor kleinere schepen als vissersvaartuigen en kleinere roei- of zeilschepen.

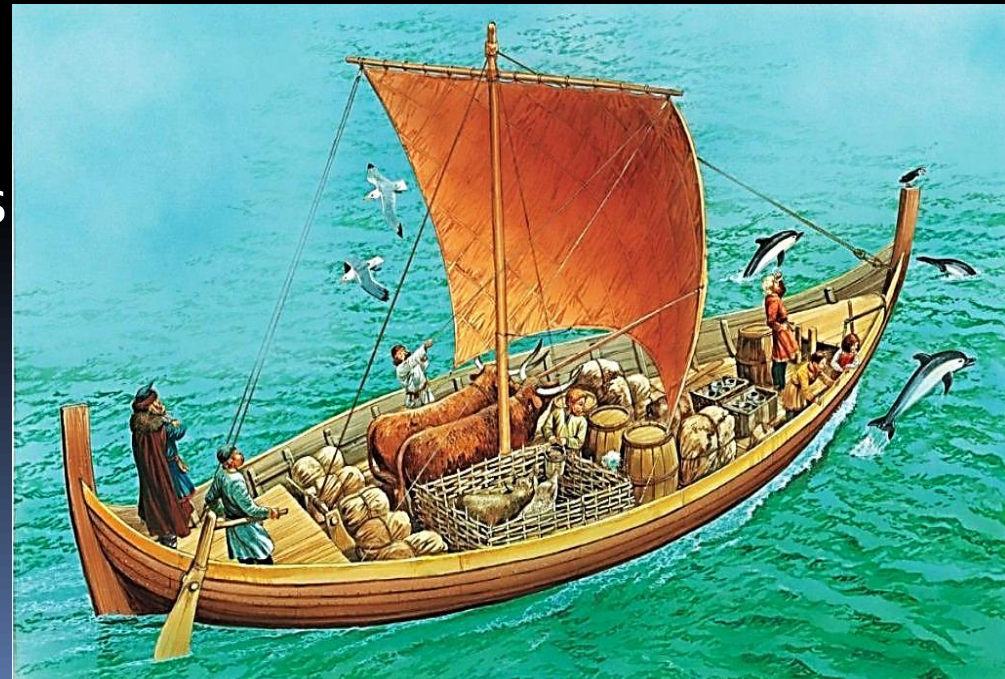
Ze werden voortbewogen met een boom en gestuurd met een roeiriem, soms met een roer. De benaming werd ook gebruikt voor kleinere schepen, zoals de vissers- vaartuigen in de Friese Landen.



Vroegmiddeleeuwse schepen

Vroegmiddeleeuwse Friese schepen, zg. Friese Koggen, waren kleine, wendbare platbodems met scherpe voor- en achterstevens, vergelijkbaar met de Scandinavische schepen, waardoor ze goed te manoeuvreren waren en op veel plekken konden aanmeren.

Door het waterrijke Friesland ontstond hierdoor een sterke scheepvaart, die handelde langs de Noordzeekust, die wel 'de Friese Zee' werd genoemd.



Friese Kogge II

De Laat-middeleeuwse Friese Kogge

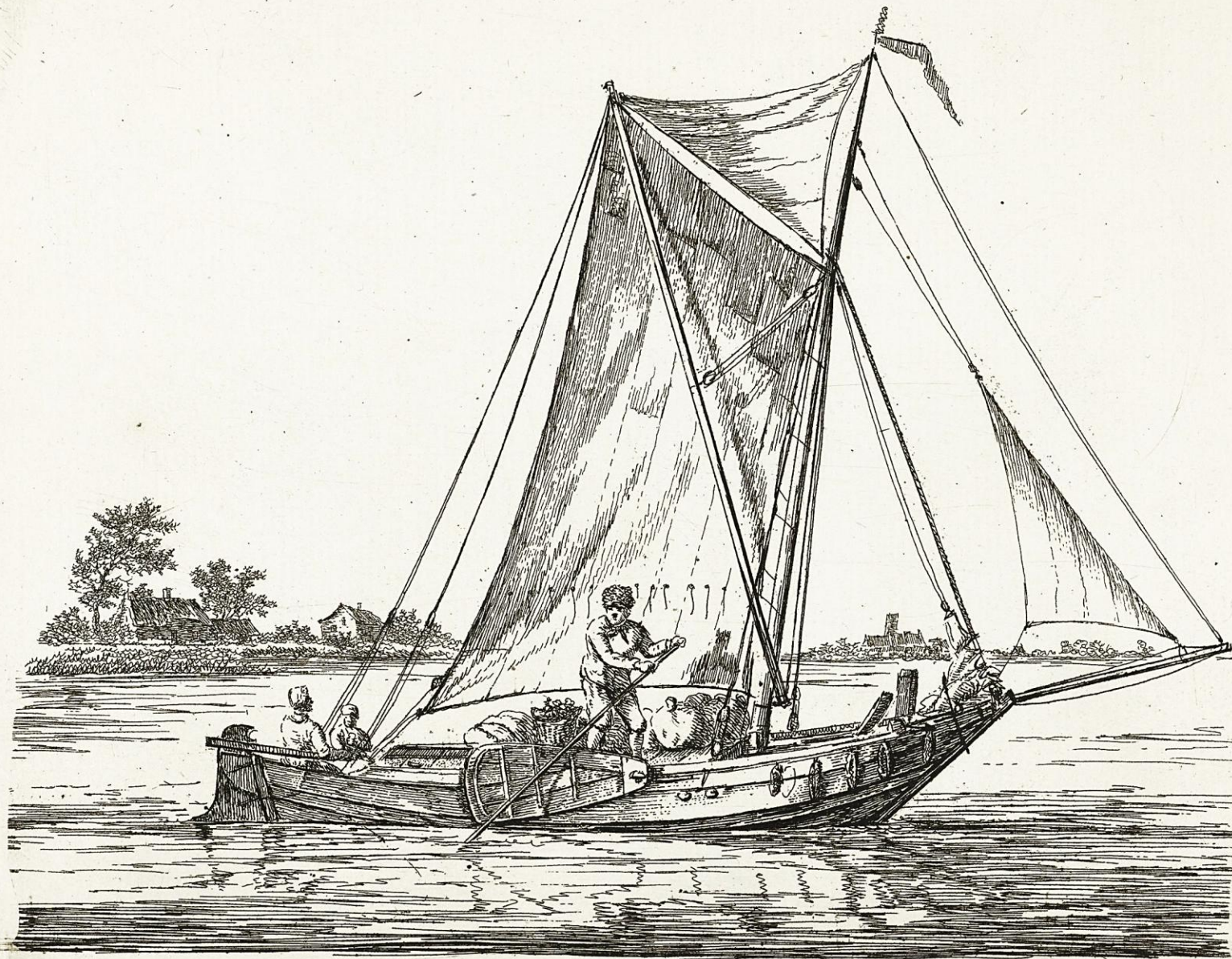
Een snelle dóór-ontwikkeling zorgde ervoor dat in korte tijd de kleine Friese waddenschepen verdwenen maar de naam Kogge bleef wel. De Friezen zullen ook hun grotere schepen aangepast hebben aan de ondiepe Friese getijdewateren (Oude Riet!)

We moeten denken aan grotere platboomde schepen met weer vlakke bodems.

Deze konden rivieren opvaren en bij eb op de bodem zakken om te laden en te lossen.

Zij worden weer de voorlopers van tjalkachtige schepen en de daaruit voortkomende Skûtsjes







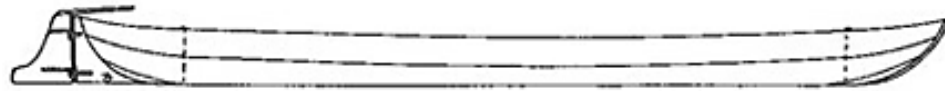
Bolpramen

Vanaf de 16e en 17e eeuw verschenen ook de Bolpramen in de wateren van Groningen en Friesland. Het waren gestrekte, platte, vaak open vaartuigen met rechte zijden, die voor het vervoer van **turf**, hout, hooi, bieten en later aardappelen en steenkool werden gebruikt. Bol slaat op de ronde kop en kont. Een bolpraam vertoonde niet de typische kenmerken van de praam en werd wegens de verwantschap met de tjalk, ook wel bij de tjalken gerekend. In tegenstelling tot de meeste praamsoorten had de bolpraam een roef. Een motor ontbrak later nog vaak.

Specifieke kenmerken Bolschepen



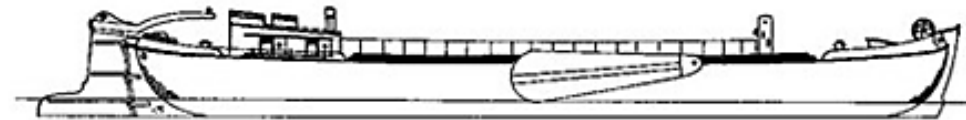
Vlotpraam



Grote- of Groninger praam

Praam

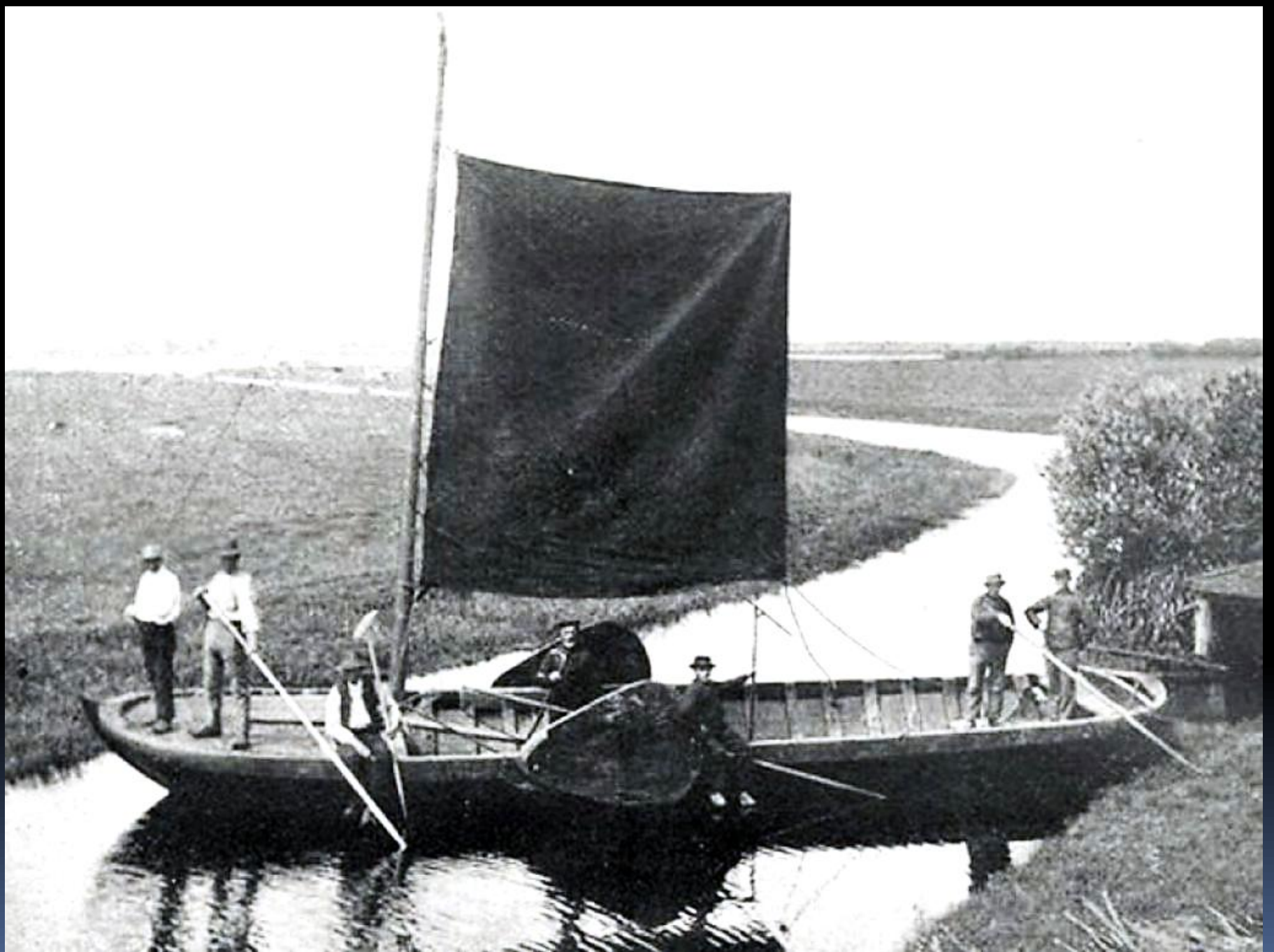
- * open vaartuig met ronde voor- en achtersteven
- * geen dekken
- * geen luiken
- * laadruimte begrensd door voor- en achterschot
- * voorsteven uit twee hoekijzers tegen elkaar
- * achtersteven van plaat
- * plaatroer verstevigd met plat-halfroed
- * ronde kimmén (straal = holte)
- * potdeksel 50 tot 130 mm. breed



Bolschip

- * hogere voor- en achtersteven dan de platte bol
- * voor- en achtersteven voorzien van een laag boeisel tot aan de bolders
- * in de zij voorzien van een houten zetboord
- * voor de roef een hekje in verband met licht in de roef via de raampjes
- * op het boeisel bij de achtersteven een stalen sierhekje





Verkoop Klienland a/d Schipsloot anno 1867 uit de Leeuwarder Courant van
24-12-1867

KLIENLAND zonder Ondergrond. Mrs. ANDREAE, Notaris te Beetsterzwaag, en H. P. WICHERS, Notaris te Leek, gedenken, ten verzoeken van den Heer Dr. J. LUNSINGH-TONCKENS*, Burgemeester van Opsterland, wonende te Beetsterzwaag, op Dingsdag den 7 januarij 1868, des voormiddags te elf uur ten huize van den KASTELEIN PALSMA te Nuis, publiek te verkopen:

- I. het Noordergedeelte van 3 b. 59 r. 60 e KLIENLAND**, de Bronger genaamd,
gelegen onder Nuis, kad. te Marum bekend onder S. B. no. 20. 11.
- II. Het Middengedeelte daarvan.
- III. Het Zuidergedeelte, zoo als is afgebakend.

De koopers hebben recht van overkrooding over het Pastorijland van Nuis en recht van afvaart langs de Schipsloot.

Nader aanwys te bekomen bij EVERT PALSMA op COENDERSBOSCH te Nuis.
Mr. H. P. WICHERS, Notaris te Leek.



IN DE VEENDERIJ

KLIENVERKOOPING, zonder Ondergrond.

Mrs. ANDKEÆ, Notaris te Beetsterzwaag, en H. P. WICHERS, Notaris te Leek, gedenken, ten verzoeken van den Heer Dr. J. LUNSINGH TONCKENS, Burgemeester van Opsterland, wonende te Beetsterzwaag, op Dingsdag den 7 Januarij 1868, des voormiddags te elf uur, ten huize van den Kastelein Palsma te Nuis, publiek te verkoopen:

I. Het **Noordergedeelte** van 3 b. 59 r. 60 e. KLIENLAND, *de Bronger* genaamd, gelegen onder Nuis, kad. te Marum, bekend onder S. B. no. 20.

II. Het **Middengedeelte** daarvan.

III. Het **Zuidergedeelte**, zoo als is afgebakend.

De koopers hebben recht van overkrooding over het Pastorijland van Nuis en recht van afvaart langs de Schipsloot.



"Coendersborch"

Provinciale Staten van Groningen –
Zitting van Maandag den 13den Julij 1857.
Er zijn 36 leden tegenwoordig.

- e. te bepalen, dat volgens het oprichtingsbesluit van den 14den Nov. 1855 de navolgende werken in het Waterschap Westerkwartier zullen worden uitgevoerd:
- g. Het verruimen , verdiepen en verbinden van den **Doezummertogt** en de **Zijlroe** en het verlengen van deze. laatste tot aan den **Kaleweg** , en wel in dier voege , dat dit kanaal alsdan tevens voor scheepvaart kan dienen.
- h. Het graven van het **Lettelberterdiep**, **De Gaaf-** en de **Munnekesloot**.

Als 2de categorie*: het (op)graven en zooveel noodig verdiepen van:

- a. den geheelen **Grootegaster Togt** of hoofdvaart en van de **Lutjegaster Schipsloot**.
- b. het **Langsdiep** , van de Gaarkeuken af **tot aan** het **Dwarsdiep**, ook genaamd het **Oude Diep**.
- c. het **Wolddiepje** bij **Enumatil** of de zoogenaamde **Matsloot**, en de doortrekking daarvan tot ín-, én de verdieping en verbetering van het **Oude Diep** tot **voorbij** het dorp **Marum**, met afsnijding van eenige scherpe hoeken.
- d. het **Kolonel-Robles-Diep**, van de Briltal af tot het dorp Niekerk (= **Niekerker Diep**)





Wolddiep

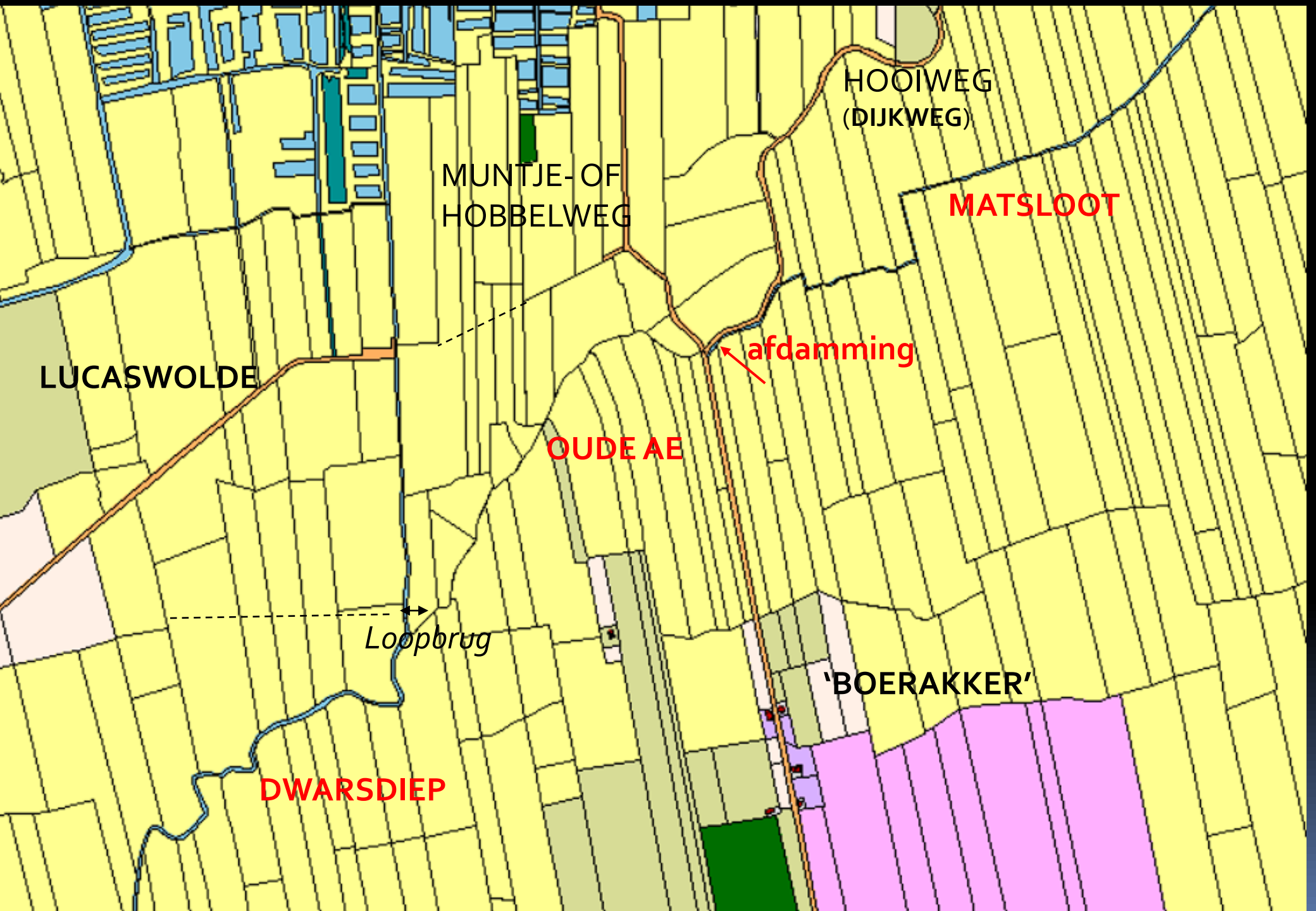
Matsloot

Oude Aa

Lukaswolde

Dwarsdiep

Boerakker



HOOIWEG
(DIJKWEG)

MUNTJE-OF
HOBDELWEG

MATSLOOT

LUCASWOLDE

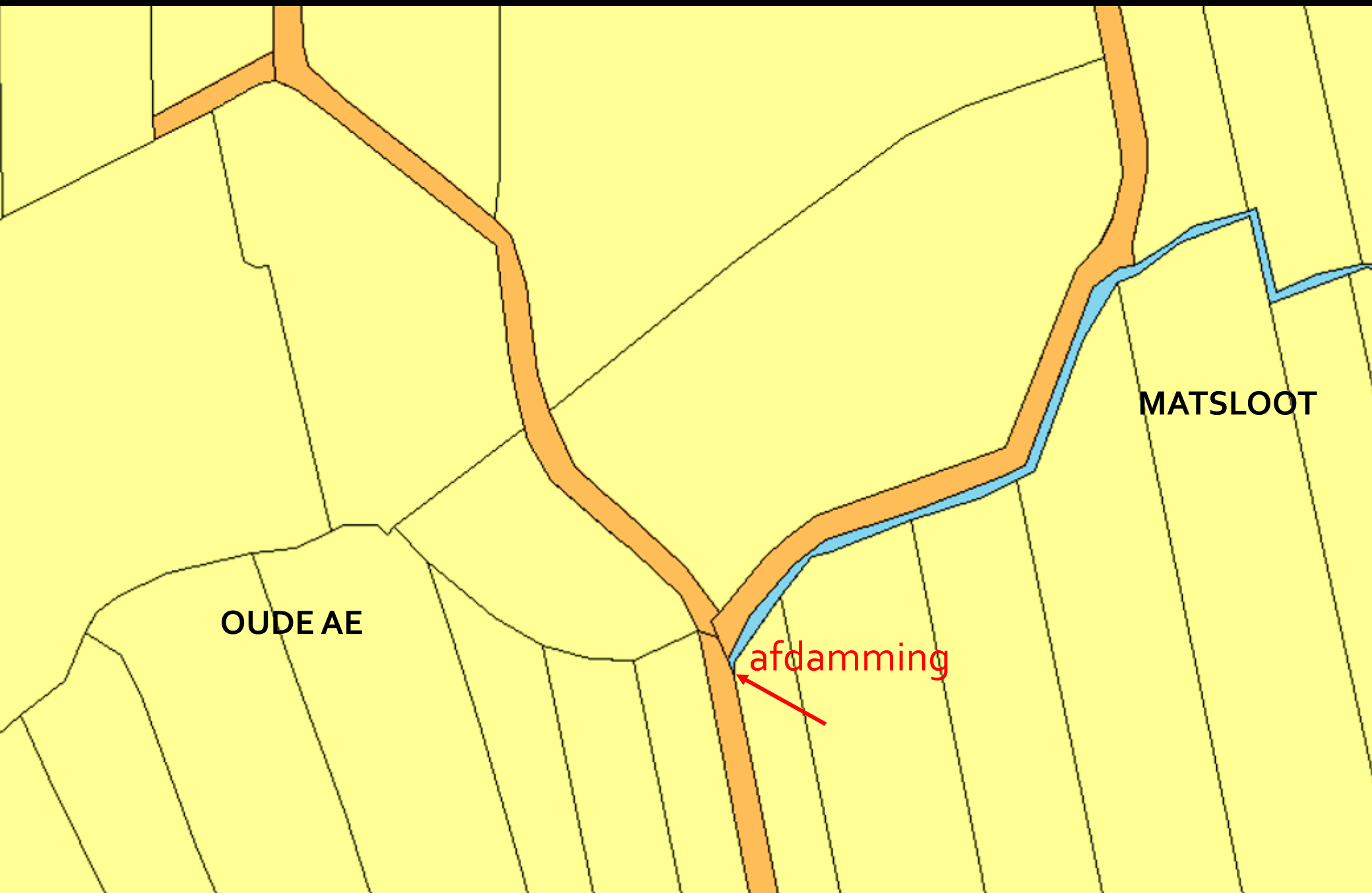
afdamming

OUDE AE

Loopbrug

DWARSDIEP

'BOERAKKER'



OUDE AE

MATSLOOT

afdamming

Uit de Nieuwe Groninger courant 13-09-1879

MATSLOOT

11 September. Sedert het begin dezer week heerst in het noorden der gemeente een ongewone levendigheid en drukte. Er zal nl. een begin gemaakt worden met het opgraven der Matsloot, een werk, dat, gelijk deze courant onlangs berichtte pas voor enige dagen is uitbesteed. Genoemde Matsloot, eensdeels een afwateringskanaal, anderdeels een afvoerkanaal voor de turf, was tot dusver slechts bruikbaar voor kleine, niet diepgaande vaartuigen. Gevolglijk moest de turf, die naar den vreemde gezonden werd, altijd in pramen naar het Hoendiep vervoerd en daar in grote schepen overgeladen worden.







Waterschap Westerkwartier.

Verhuring en Verpachting.

Gecommitteerden uit het Hoofdbestuur zijn voornemens op Vrijdag den 20 November e.k., des middags te 12 uur, ten huize van den heer ADDENS, te Zuidhorn, bij opbod, voor de tijd van 3 jaren te verpachten 1. De **SLUISGELDEN** te Aduarderzijl, met de daarbij behorende WONING, LANDERIJEN, enz. 2. De SLUISGELDEN te Kommerzijl. 3. Het WAARHUIS aldaar. 4. De **PASSAGE-GELDEN** door de brug over het Hoendiep te Enumatil, met de daarbij behorende WONING. 5. Eene WONING naast de vorige. 6. De **VAARTRECHTEN** en BRUGGELDEN op de MATSLOOT, bij DEN BOERAKKER, met de daarbij behorende WONING.

14-10-1896

Besluit van H. M. de Koningin waarbij a. h. **Ws. Westerkwartier** voor den tijd van 3 jaren ingaande 24 Nov. j.l. concessie is verleend tot heffing van **KANAALGELDEN** en bruggelden op de MATSLOOT, het LANGSDIEP en DWARSDIEP overeenkomstig het bij dat besluit behorende tarief. Gecommitteerden stellen voor om de gaarder te Enumatil, G. Veldkamp, een vaste belooning toe te kennen van *f* 135, benevens vrije woning, kanaalgelden en bruggelden.

P. Dijk te Auwemadraai zal als huur moeten betalen *f* 70.

Brugwachter te Kret als huur te betalen *f* 30. Brugwachter TE BOERAKKER te betalen als huurprijs *f* 50, bruggelden als boven.

28-11-1914

Waterschap Westerkwartier.



GECOMMITTEERDEN
brengen ter kennis van
belanghebbenden, dat met
ingang van 24 November 1914, Kanaal-
en Bruggelden op de Matsloot, het
verbindingskanaal in de gemeenten *Leek*
en *Marum*, het *Dwarsdiep* en het *Langs-*
of *Wolddiep* zullen worden geheven
volgens het navolgend tarief.

Als Kanaalgeld is verschuldigd voor
het gebruik dier kanalen of een gedeelte
daarvan voor ieder schip of vaartuig,
hoe ook genaamd, gemeten of niet, ge-
laden of ledig, 2½ cent per ton.

Dit bedrag moet worden betaald bij
de eerste en laatste tolplaatsen te *Enn-*
matil en *Oosterzand*, bij het binnenkomen
en uitgaan.

Voor het optrekken of afdraaien van
elk der over de Matsloot, het verbin-
dingskanaal en het Lange- of Wolddiep
zelegen 5 bruggen is als bruggeld ver-
schuldigd 5 cent per schip.

Bij de eerste en laatste tolplaats wordt
geen bruggeld geheven.

Dit tarief is goedgekeurd bij Kon.
Besluit van 12 October 1914 no. 23.

ZUIDHORN, 6 November 1914.

De Voorzitter: G. A. TALENS.

De Secretaris: L. KOSTER.









Eind 19^e eeuw/begin 20^e eeuw zijn er bij ons **kaden met opslag-/opstapplaatsen** bij:

1. De Hoge Til (brug Hoge Til tussen Boerakker en Lucaswolde t.z.v. de **Bakkerom**)
2. Verder naar het westen bij De Balktil (tussen Marum en Noordwijk a/d **Noorderweg**).
Achter de nabije boerderij annex café alhier, was een laad- en losplaats ingericht voor de opslag van o.a. sintels en kunstmest, die via de scheepvaart op het Dwarsdiep werden vervoerd. De zwaairom in het Dwarsdiep, ter hoogte van de losplaats, is op oude kaarten goed te zien.
3. Eventueel (!) eind Idsinghs Reed a/h Dwarsdiep t.o. huidige Hooiweg 39 Lucaswolde (draaibrug, staat nog een Lindeboom)
4. Ook aan het eind van de Schipsloot boven Nuis (**Dwarsdiep**) werden schepen gelost. Het verdere vervoer verliep via een zuidelijk gelegen Ree naar Nuis (kerk Nuis).
5. In de Matsloot bij café 't Kret bij de brug, in de twintiger jaren eigenaar Jacob Kats
6. Idem bij de Auwemabrug bij de nog bestaande boogbrug a/h eind van De Pasop)

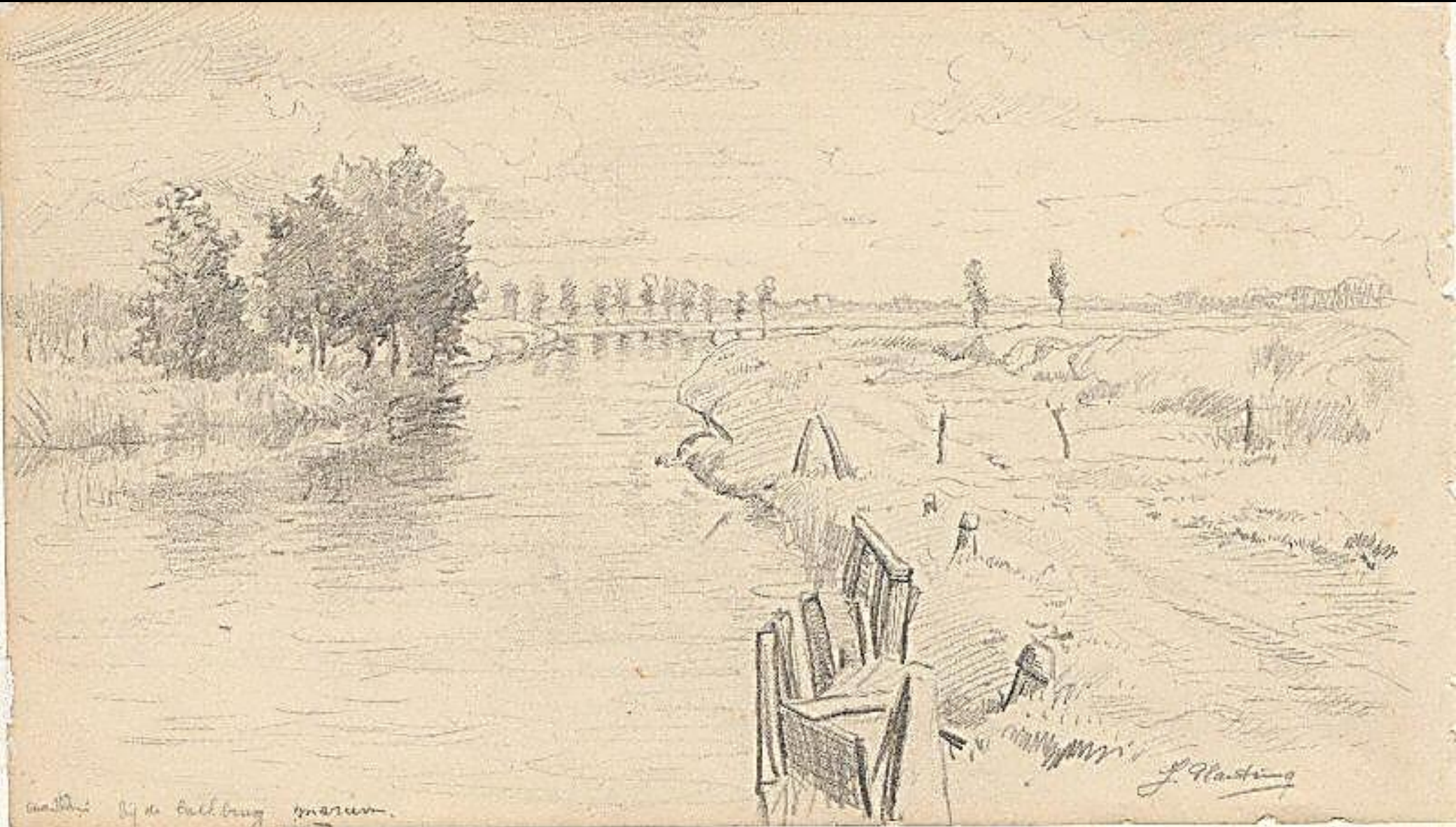
Er werd o.m. **stadsmest** aangevoerd en **sintels, pulp, kalk, kali, schuimaarde**, enz., terwijl de compacte bijna vierkante **baggerturven** voor huisbrand als '**exportproduct**' golden. Het '**bulkvervoer**' per schip, ook met **turf** dus, speelde een **hoofdrol**.

Uit het Nieuwsblad van het Noorden van 25-09-1919:

ken. Besloten werd aan de Balktil een opslag te maken en daarvoor van den heer Dijk 10 à 11 Are grond te koopen voor f 1000, onder voorwaarde dat door belanghebbenden de helft van alle kosten geraamd zijnde f 750 bijdragen. Van dezen opslag zal dan gratis gebruik gemaakt mogen worden.

Losplaats Balktil





Sketch of the Bull Run marsh.

J. Hasting

† **Leeuwarden**, 28 Sept. De schippersknecht H. Z., oud 24 jaren, te Marum, was in dienst bij zijn zwager J. v. d. V. en verdiende f 1.50 boven kost en inwoning. Den 27 Juli jl. lag schipper v. d. V. in de schipsloot onder Nuis en ging met vrouw, kinders en zwager naar Zevenhuizen, waar de laatste zou slapen ten huize van diens vader. Den volgenden dag keerden zij naar boord terug en zagen vreemd op, dat de sluiting van het achteronder verbroken was, en dit werd nog meer het geval toen bleek, dat uit een kastje in het achterender — eveneens opengebroken — een blikken doosje met vijftien gouden Willems vermiste. Ook veemiste H. Z. uit het vooronder zijn zilveren horloge, naar hij zeide. En toch was alles goed gesloten geweest, want H. Z. had het zelf gedaan en de sleutel aan zijn zuster gegeven.

De Schipsloot vanaf het wildviaduct



Afrondend: uit het Nieuwsblad van het Noorden 24-11-1913

WATERSCHAP WESTERKWARTIER.

Vrijdagmorgen vergaderde onder voorzitterschap van den heer G. A. Talens het hoofdbestuur van het waterschap "Westerkwartier" te Zuidhorn.

In verband met de vernieuwing van de brug aan de BALKTIL, deelt de Voorzitter mede dat de Gecommitteerden de Ged. Staten hebben gewezen op de wenschelijkheid, dat een KLAPBRUG worde aangebracht, opdat misschien in de toekomst Marum een SCHEEPVAARTKANAAAL kon bekomen tot Marum, in aansluiting met de DRACHTSTER TRAM.

Uit "Gids voor de Binnenvaart 1939 (1)

83. MATSLOOT en DWARSDIEP

Van het Hoendiep (72) te ENUMATIL tot BALKTIL benoorden MARUM.
Bevaarbaar voor schepen tot ongeveer 60 ton.

Lengte 12,2 km.

Breedte: Matsloot 13 m, in den bodem 7 m.

Dwarsdiep 12 m, in den bodem 7 m; laatste 3 km breed 10 m, in den bodem 6 m.

Diepte: Matsloot 2,00 m onder Wk.P. Dwarsdiep 1,75 m onder Wk.P.

5 beweegbare bruggen, minstens wijd 4,50 m en 1 vaste brug, wijd 6 m, hoog ong. 3 m.

In beheer bij het waterschap „Westerkwartier”.

*Kanaalgeld*¹⁾ 2 ct. per ton, minstens f 0,30.

Stoom- en motorbooten de helft meer, met dien verstande, dat voor vaartuigen, kleiner dan $7\frac{1}{2}$ ton, het gewone tarief wordt toegepast naar de werkelijke tonnenmaat, vermeerderd met 10 ton, en voor vaartuigen van $7\frac{1}{2}$ ton tot 100 ton het gewone tarief naar de werkelijke tonnenmaat, vermeerderd met 25 ton.

Tusschen 8 uur n.m. en 5 uur v.m. en op Zondagen en algemeen erkende Christelijke feestdagen f 1,— per schip extra.

Het kanaalgeld wordt geheven aan de eerste brug vanaf het Hoendiep en is zoowel bij invaart als bij uitvaart verschuldigd.

Uit "Gids voor de Binnenvaart 1939" (2)

223

(S3) (84)

Afstand in km uit het beginpunt en ligging		
7,0	N.	Wolddiep of Langsdiep (84) naar het Hoendiep te GAAR- KEUKEN.
7,2		<i>Hoogetil</i> (v.) in den weg BOERAKKER—LUKASWOLDE, wijd 6 m, hoog ong. 3 m.
7,2-12,2 12,1		Dwarsdiep. <u>Haven, lang 60 m, en opslagplaats</u> van de gemeente <u>MARUM te BALKTIL.</u> De gemeente Marum heft voor lossen of laden 5 ct. per ton.
12,2		<i>Balktil</i> (v.) in den weg MARUM—DOEZUM. Verderop is de vaart niet meer bevaarbaar.

WATERSCHAP WESTERKWARTIER

Het Hoofdbestuur van het waterschap Westerkwartier is voornemens het **Dwarsdiep als scheepvaartkanaal** buiten gebruik te stellen en de min. afmeting te bepalen op bodemdiepte nabij de Balktil op 1.60 m. minus Wk.P. en bodembreedte 6.—m. in rechte lijn verlopende naar het begin van het Wolddiep onder Boerakker. Het Wolddiep is diep 1.90 m., minus Wk.P. en breed in de bodem 8.80 m.

Eventuele bezwaren tegen bovenomschreven voornemen kunnen gedurende een termijn van 30 dagen en wel vanaf 13 februari t.e.m. 14 maart 1961 worden ingediend bij het Hoofdbestuur voornoemd.

Zuidhorn, 11 februari 1961.

J. M. GAAIKEMA,
voorzitter.

Y. BAKKER,
secretaris.

WATERSCHAP WESTERKWARTIER

Het Hoofdbestuur van het waterschap Westerkwartier is voornemens het **Dwarsdiep als scheepvaartkanaal** buiten gebruik te stellen en de min. afmeting te bepalen op bodemdiepte nabij de **Balktil** op 1.60 m. minus Wk.P. en bodembreedte 6 m. in rechte lijn verlopende naar het begin van Het Wolddiep onder Boerakker.

(...) **Eventuele bezwaren** tegen bovenomschreven voornemen kunnen gedurende een termijn van 30 dagen en wel vanaf 13 februari t/m 14 maart 1961 worden ingediend bij het Hoofdbestuur. Enz., enz.

Zuidhorn, 11 februari 1961

WATERSCHAP WESTERKWARTIER

Het hoofdbestuur van het waterschap Westerkwartier is voornemens de Matsloot, vanaf het Hoendiep te Enumatil tot het Wolddiep onder Boerakker,

TE SLUITEN

voor het
scheepvaartverkeer.

Eventuele bezwaren tegen bovenomschreven voornemen kunnen gedurende een termijn van 30 dagen en wel vanaf 27 augustus t.e.m. 25 september 1962 schriftelijk worden ingediend bij het hoofdbestuur voornoemd.

Zuidhorn, 24 augustus 1962.

J. M. GAAIKEMA,
voorzitter

H. VENEMA,
wnd. secretaris

WATERSCHAP WESTERKWARTER

Het hoofdbestuur van het waterschap Westerkwartier is voornemens de **Matsloot** vanaf het Hoendiep te Enumatil tot het Wolddiep onder Boerakker

TE SLUITEN voor het
scheepvaartverkeer.

Eventuele bezwaren tegen bovenomschreven voornemen kunnen gedurende een termijn van 30 dagen wel vanaf 27 augustus t/m 25 september 1962 schriftelijk worden ingediend enz.
Zuidhorn, 24 augustus 1962.

Bevaarbaarheid anno 2025

Vaarmogelijkheden op het Dwarsdiep m.i.v. het jaar **2025**

Op twee plekken komen nieuwe **kanosteigers**, nabij de nieuwe fietsbrug Deze zijn ook geschikt als visplek. In totaal zijn er straks vier vissteigers langs het Dwarsdiep:

- A. Bij de bestaande steigers bij de Noorderweg en de brug bij de Hoge Til, en:
- B. Bij de 2 nieuwe kanosteigers bij de nieuwe brug over het Dwarsdiep.

Verder komen er in het Dwarsdiep enkele drempels; het westelijke deel (richting Balktil) wordt ondieper gemaakt. Hierdoor is het niet mogelijk om met een boot of sloep voorbij deze drempels te varen.

Het blijft dus wel mogelijk, om met de kano over het **Dwarsdiep** te varen.

Beurtvaart Stoomboot Boerakker



Beurtvaart Matsloot/Dwarsdiep m.i.v. 17 maart 1896

Stoombootdienst Boerakker - Groningen.

De ondergeteekende, MENT KLEVERINGA, schipper, ondernemer van een Stoombootdienst, wonende te *Lettelbert*, gem. *Leek*, brengt ter voldoening aan art. 2 der wet van 23 April 1880 (Staatsblad no. 67), ter algemeene kennis, dat hij met de Schroefstoomboot „Hoendiep,” ingericht tot vervoer van 60 Personen en Goederen, vanaf *Dinsdag 17 Maart a.s.* van **Boerakker** naar **Groningen** iederen Dinsdag en Vrijdag zal varen langs de Matsloot en het Hoendiep over Kret, Enumatil en Vierverlaten.

Het Hoofdkantoor is gevestigd te *Boerakker* bij A. ALBERTS.

Gelegenheid tot het in- en uitlaten van Reizigers bestaat te Boerakker, Kret, Auwemaklap en Enumatil.

Stoombootdienst

Boerakker – Enumatil

De ondergeteekende, MENT KLEVERINGA, schipper, ondernemer van een Stoombootdienst, wonende te Lettelbert, gem. Leek. brengt ter voldoening aan art. 2 der wet van 23 April 1880 (Staatsblad no. 67), ter algemeene kennis, dat hij met de Schroefstoomboot „HOENDIEP”, ingericht tot vervoer van **60 Personen** en **Goederen**, vanaf Dinsdag 17 Maart a.s. van Boerakker naar Groningen, iederen Dinsdag en Vrijdag zal varen **langs de Matsloot** en het **Hoendiep** over **Kret, Enumatil** en **Vierverlaten**. Het Hoofdkantoor is gevestigd te **Boerakker** bij A. ALBERTS. Gelegenheid tot het in- en uitlaten van **Reizigers** bestaat te Boerakker, Kret, Auwemaklap en Enumatil.

De familie Kleveringa (Klevringa, Cleveringa) is afkomstig uit Noord-Groningen (Rottum, Garnwerd)

Directe voorouder is Jan Oetzes (Oetses) KLEVRINGA (KLEVERINGA), Arbeider – Weversknecht - Wever, geboren circa 1803 te Tolbert, gedoopt op 27-03-1803 te Tolbert, overleden op 27-06-1877 “te Dockum in een aldaar in de stadsgracht liggend vaartuig.”

Op 31 juli 1849 vindt er een naamsverandering plaats. De naam Jan Oetses Kleveringa wordt bij inschrijving gewijzigd in Jan Oetzes Klevringa, zoon van Oetze Heeres Klevringa. Deze spelling leeft in meer takken van de familie.

Het geslacht is via zijn vrouw **Renskje Tjeerds IJBEMA** verwant aan de Ibema's en Iwema's van (het Steenhuis) Niebert.

Te Lettelbert start kleinzoon schipper Ment Klevringa in 1896 dus een **Beurtvaartdienst** vanaf **Boerakker** via de **Matsloot** naar **Groningen** en v.v. In datzelfde jaar vraagt hij in het N v/h N ook een ‘**snikjongen**’ in dienst.

Deze Beurtvaartdienst vervoerde zowel **personen** als **vracht** :

DIENSTREGELING.

Vertrek van Boerakker 's morg. 5.45 uur. Aankomst te Kret „ 6.00 „

Vertrek van daar „ 6.05 „ Aankomst te Auwemaklap „ 6.55 „

Vertrek van daar „ 7.00 „ Aankomst te Enumatil „ 7.25 „

Vertrek van daar „ 7.30 „ Aankomst te Groningen „ 9.00 „

Vertrek van Groningen 's nam. 2.00 uur. Aankomst te Enumatil „ 3.30 ~

Vertrek van daar „ 3.35 „ Aankomst te Auwemaklap „ 4.00 „

Vertrek van daar „ 4.05 „ Aankomst te Kret „ 4.55 „

Vertrek van daar „ 5.00 „ Aankomst te Boerakker „ 5.15 „

PASSAGIERSGOEDEREN beneden 5

K.G. vrij. daarboven voor iedere 5

K.G. 8 cent.

Omgekeerd dezelfde vrachtprijzen.

1 Maart 1896. M. KLEVERINGA

Er waren toen o.a. Op- en Afstapplaatsen & Loskades bij:

1. **Boerakker**. Óf ten noorden v/h dorp bij de **brug over de Matsloot** nabij De Bakkerom (hier stond het schipperscafé van Luitzen Boonstra en ook van IJpe Grashuis en **A. Alberts**, waar o.a. ook veel turfschippers kwamen), nu Hoofdweg 82, óf bij de **loskade Hooge Til**.
2. **Het Kret - Café 't Kret** met in de twintiger jaren, eigenaar Jacob Kats nabij de brug. Later na een brand het opnieuw opgebouwde café Bakker, afgebroken rond 2023) met toen een opstapplaats en later **kanoverhuur**)
3. (voorheen herberg Van Til) bij de nog bestaande **boogde Auwemabrug** brug a/h eind van de Pasop)
4. **Bij Enumatil** (herberg van Egbert Harms Switters, schipper, landbouwer, later ook bakker en kastelein/ later café Otter a/d zuidzijde van de brug)
5. **Bij De Poffert** (ook wel Poffert-der-Brug. Hier was eerst een Overzet.
6. **In Groningen** (bij Beurtschippercafé "**De Slingerij**", A-weg 10-12 a/h eind van het Hoendiep).



Tarief voor passagiers. 1 ^e Kaj.		2 ^e Kaj.
Boerakker n. Groningen <i>f</i> 0.30		<i>f</i> 0.20
	retour- 0.55 -	0.35
" "	Kret - 0.10 -	0.05
	retour- 0.20 -	0.10
" "	Auwemaklap- 0.15 -	0.10
	retour - 0.25 -	0.15
" "	Enumatil - 0.15 -	0.10
	retour - 0.30 -	0.20
Kret	Groningen - 0.30 -	0.20
	retour - 0.55 -	0.35
" "	Auwemaklap- 0.15 -	0.10
	retour - 0.25 -	0.15
" "	Enumatil - 0.15 -	0.10
	retour - 0.30 -	0.20
Auwemakl.	Groningen - 0.15-	0.10
	retour - 0.30 -	0.20
" "	Enumatil - 0.10 -	0.05
	retour - 0.20 -	0.10
Enumatil	Groningen - 0.15 -	0.10
	retour - 0.30 -	0.20.



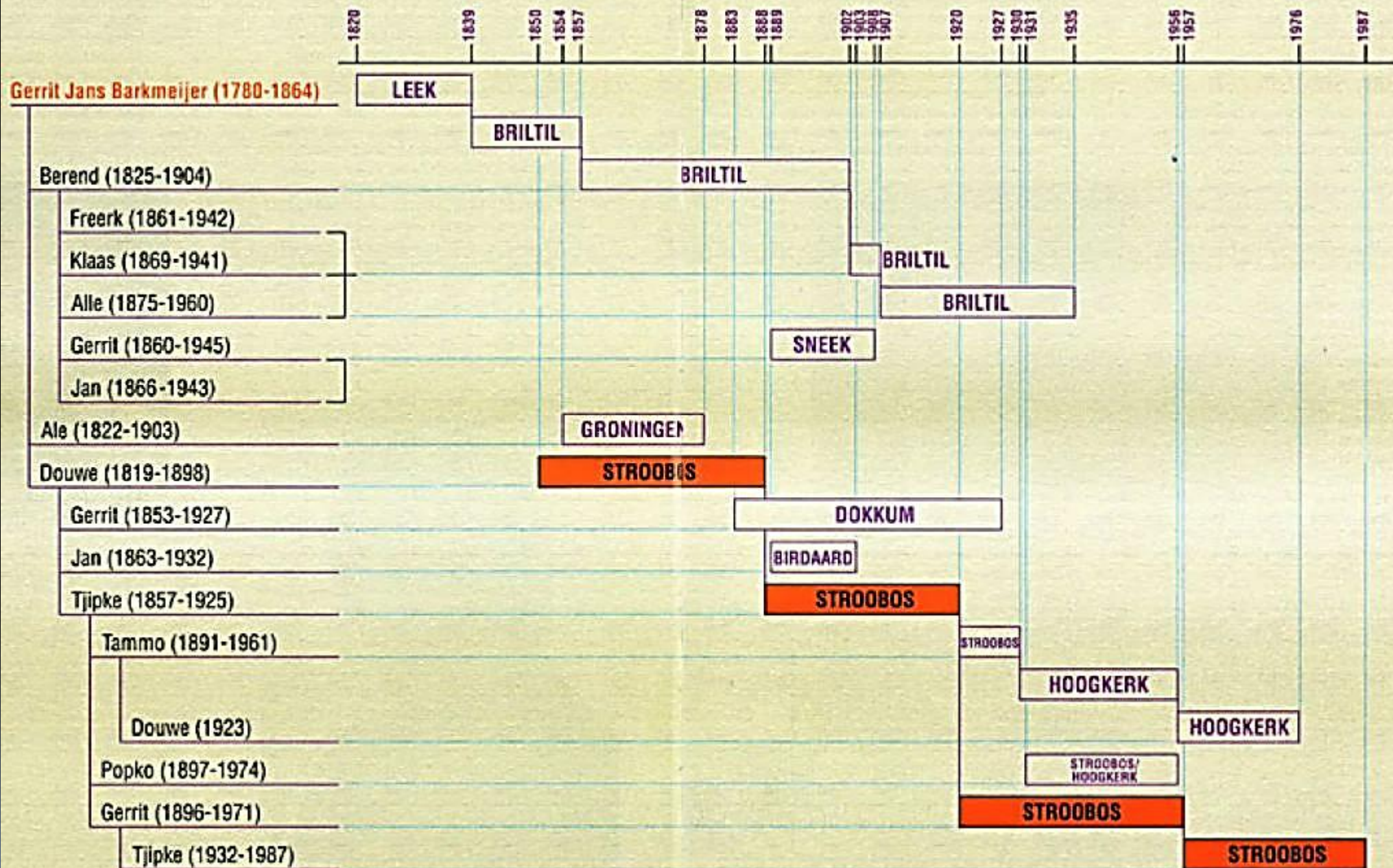
In dezelfde periode waren er in onze regio nog andere stoombootdiensten:

- Niekerker- en Sebalderbuurster Snik tot 1884 door **molenaar Douwe Klasens Pol***. Later neemt Mente Kleveringa deze dienst dus over.
- Stoomboot Zevenhuizen – Groningen door Kapt. Hendrik Folkert Reijntjes.
- Stoomboot Pelikaan te Zevenhuizen door ondernemer Fokke Snip
- Later Beurtschip Handel & Nijverheid van schipper Piet Postema te Z'huizen
- Stoombootmaatschappij “de Onderneming Leek en Nietap” door van Kapt. Jan de Boer, ook door Kapt. Aukens van Belkum
- Stoombootdienst Roden – Groningen door ondernemer Sieger Zuiderveld
- Beurtdienst Roderwolde door de fam. Belga, later de fam. Schipper (gejaagd)
- Stoombootdienst Peize – Groningen door de schippers Roelf Hofman en Hendrik Schuur.
- Veerboot Enumatil “De Harmonie” van schipper Mient Michiels Dijkstra & Zn.
- Beurtschip Enumatil van schipper J. Hoolsema, ook wordt aangelegd te Oostwolderbrug en Poffert der Brug.
- Stoombootdienst Doezum-Leeuwarden door de schippers Mient Dijkstra en Egbert de Haan
- Stoomboot “Voorwaarts II” te Grijpskerk door ondernemer Gerrit Velsink uit Sneek
- Stoombootdienst Stroobos-Groningen door de schippers **Feddrik Broersma.***



Briltil bij Zuidhorn







Echter:

Het Waterschap Westerkwartier gooit roet in het eten!

Uit het Nieuwsblad van het Noorden van 18-03-1896, 10 dagen na de publicatie van de stoombootdienst:

Waterschap Westerkwartier.
Openbare vergadering van het Hoofdbestuur, op Vrijdag den 13 Maart 1896, des namiddags te 2½ uur, ten huize van den heer J. van Bruggen, te Zuidhorn.

Bij de opening der vergadering door den voorzitter, den heer G. A. Talens, waren tegenwoordig acht leden. Afwezig de heer Kramer.

1. Adres van den heer M. Kleveringa, te Lettelbert, houdende verzoek om vergunning om de Matsloot, vanaf het Langs- of Wolddiep tot aan het Hoendiep, met eene stoomboot onder stoom te mogen bevaren.

2. Miss. van genoemden heer Kleveringa, houdende nadere inlichtingen en de mededeeling van de firma Botje en Ensing, te Groningen, dat de boot niet veel zal kunnen zuigen.

3. Adres met verscheidene onderteekenaren van Boerakker, enz., houdende verzoek, dat goedgunstig moge worden beschikt op het adres van den heer M. Kleveringa, te Lettelbert, om de Matsloot met eene stoomboot te mogen bevaren.

De voorzitter deelde mede, dat geene toestemming kan worden verleend, omdat de keur van het waterschap zulks verbiedt.

Zonder hoofdelijke stemming werd afwijzend beschikt.

TEKST ADVERTENTIE

Waterschap Westerkwartier.

Openbare vergadering van het Hoofdbestuur, op Vrijdag den 13 Maart 1896, des namiddags te 2 1/2 uur, ten huize van den heer J. van Bruggen, te Zuidhorn.

1^e. Adres van den heer M. Kleveringa, te Lettelbert, houdende verzoek om vergunning om de Matsloot, vanaf het Langs- of Wolddiep tot aan het Hoendiep, met eene stoomboot onder stoom te mogen bevaren.

2^e. Missive van genoemden heer Kleveringa, houdende nadere inlichtingen en de mededeeling van de firma Botje en Ensing, te Groningen, dat de boot niet veel zal kunnen zuigen.

3^e. Adres mei verscheidene onderteekenaren van Boerakker, enz., houdende verzoek, dat goedgunstig moge worden beschikt op het adres van den heer M. Kleveringa, te Lettelbert, om de Matsloot met eene stoomboot te mogen bevaren.

De voorzitter deelde mede, dat geene toestemming kan worden verleend, omdat de keur van het waterschap zulks verbiedt.

Zonder hoofdelijke stemming wordt afwijzend beschikt.

Toch zit er nog muziek in het bedrijf, want 2 maanden later vragen de gebroeders Kleveringa te Marum alsnog een snikjongen te werk. Uit Nieuwsblad van het Noorden van:

GEVRAAGD:
Een **Snikjongen**, met kost en inwoning, door
Gebrs. **KLEVERINGA**, *Marum*.

14-05-1896

Dadelijk gevraagd:
Een **Schippersknecht**, met het varen bekend geen vereischte, door
M. KLEVERINGA, *Lettelbert*.

03-07-1897

GEVRAAGD:
Een **Jongen**, 16 à 17 jaren oud, met
KOST en INWONING, bij
GEBR. KLEVERINGA, *Marum*.

en ook in 1898

Mint Kleveringa heeft na **Boerakker** direct zijn beurtvaart-activiteiten tijdens de volgende 3 jaren verlegd naar **Niekerk-Groningen-Leeuwarden**, om ná deze drie jaren vanuit **Leeuwarden** zijn dienst te verleggen naar alleen een beurtvaart tussen **Niekerk & Leeuwarden**.

Pas als hij in **1899** aldaar de beurtvaart heeft opgezet, verkoopt hij in 1900 zijn oude veerboot de "Voorwaarts" te Niekerk uit de route Niekerk-Groningen, om met zijn nieuwste stoomboot "De Koophandel" vanuit Leeuwarden zijn onderneming te vervolgen.



 OUD W&N

En dus in 1899 deze advertentie:

Uit Het Nieuws van den Dag; Kleine Courant
07-06-1899:

De Heer M. Kleveringa, stoomboot-
ondernemer te Niekerk (prov. Groningen), zal den
9n Juni tusschen genoemde plaats en Leeuwarden een
geregelden stoombootdienst openen voor het ver-
voer van reizigers, goederen en vee.

Twee maanden eerder verscheen in de Leeuwarder Courant van 05-06-1899 een uitgebreidere advertentie:

Aankondiging overeenkomstig art. 2 der Wet van 23 April 1880.
De Ondergeteekende, MINT KLEVERINGA, Stoombootkapitein te NIEKERK (Gr.), geeft door deze kennis, dat hij een STOOMBOOTDIENST zal openen tot het vervoer van Personen, Goederen en Vee tusschen NIEKERK en LEEUWARDEN v.-v., langs den gewonen Waterweg.
Deze dienst, aanvangende den 9n Juni, zal alléén des Vrijdags worden waargenomen, en wel met de Stoomboot KOOPHANDEL, in 2 kajuiten ruimte biedende voor 50 Personen. Vertrek van NIEKERK 's morg. 1 uur.
Aankomst te LEEUWARDEN 8 uur. Vertrek van „ 's nam. 2 uur. Aankomst te NIEKERK 9 uur. Tarief voor Passagiers : 1e kaj. 80 ct., ret. f 1.30. 2e kaj. 60 ct. ret. f 1.-. Bagage tot 5 kilo vrij, voor iedere 5 kilo daarboven 3 ct.
Het Hoofdkantoor is gevestigd te zijnen huize te Niekerk en te Leeuwarden bij W. de JONG. Ligplaats der Boot te Leeuwarden : WILLEMSKADE.

De Ondernemer, M. KLEVERINGA.

Nieuwsblad van het Noorden 29-07-1899

NIEKERK (W.), 26 Juli. De pleiziervvaart met de stoomboot “Voorwaarts” van den heer M. Klevringa, alhier, over Vierterlaten, Aduarderdiep en Zoutkamp naar Schiermonnikoog, waaraan door een 35-tal personen werd deelgenomen, is naar wensch geslaagd. Te ongeveer één uur arriveerde men ter bestemde plaatse, vanwaar men om pl.m. 4 uur weer vertrok, na het voornaamste in oogenschouw te hebben genomen. Het weer, dat op de heenreis beter had kunnen zijn, hield zich later uitstekend. Jammer dat de deelname niet groter was, want, werkelijk, tot de thuisblijvers kan gerust worden gezegd: “Ge hebt een schoone gelegenheid laten voorbijgaan om uwe kennis te vermeerderen. De “Voorwaarts” trotseerde iederen golfslag met zooveel waardigheid, als ware ’t haar dagelijks werk.

Hieronder de Verkoop-advertentie te **Niekerk** anno 1900.
Uit de Leeuwarder courant d.d. 10-04-1900:

Notaris KONING te Zuidhorn zal op Don-
derdag 19 April e.k., 's av. 6 uur, ten
huize van H. Dijkstra te Niekerk, gemeente
Oldekerk, voor M. Kleveringa, publiek ver-
koopen :

De sterk gebouwde **STOOMBOOT**, *VOOR-
WAARTS* genaamd, groot 36 ton (nieuwe con-
structie en meting), varende van Niekerk op
Groningen en Leeuwarden.

Ment Kleveringa verlegde eerst dus zijn activiteiten naar **Leeuwarden**,
om vervolgens zijn Beurtdienst vanuit **Niekerk** van de hand te doen.



LEEWARDEN

Willemskade

Uitg. van R. v. d. Velde.



MENT OVERLIJDT helaas al IN 1905..

MENT KLEVERINGA

Geboren Vrijdag 3 juni 1864 te Marum, zoon van Oedze Jans Kleveringa en Tettje Ebels Nieholt.

Overleden Vrijdag 24 november 1905 te Lettelbert, lftd. van slechts 41 jaar
Beroep: Schipper, beurtschipper, stoombootkapitein, voerman, landbouwer
Gehuwd zaterdag 24 aug. 1895, 31 jr., te Leek met MARIA VAN DER TIP
(L'bert 1876-Gron. 1950), 19 jr., dochter van watermolenaar Pieter Wiendelts van der Tip * en Trientje van der Molen.

Kinderen:

1. Tettje Kleveringa 1895-1972 (* Lettelbert)
2. Pieter Klevringa 1897-1956 (* Lettelbert)
3. Oedse Kleveringa 1898-1899 (* Lettelbert, 3 mnd.)
4. Trientje Kleveringa 1900-1985 (* Oldekerk)
5. Rensina Kleveringa 1902-1987 (* Marum)
6. Ebelina Kleveringa 1904-1986 (* Marum, 3 mnd. na overlijden v. Ment)

* Zijn vader Wiendelt Kornelis van der Tip was ook watermolenaar, op evt. de Zuiderpolder- of Midwolder poldermolen, watermolen Cazemier of Munstra (afk. v. Trimunt) bij het Leekstermeer. Hij woonde op het adres van de huidige Noorderweg 7 Tolbert.



est. H. Vleser

Situatie
van
de Poffert

Schaal 1:500.





